

Sárgarépa, paszternák...

Szerényen növekvő zöldségtermelés

A hazai zöldségtermelés az elmúlt 3-4 évben csak szerény emelkedést mutat; ezen belül a kistermelés szerepe egyre növekvő, a nagyüzemek pedig csökkenő jellegű — ezt mutatja a Központi Statisztikai Hivatal nemrégiben közzétett összeállításai.

Az 1981—85. évek átlagos 96 ezer hektáros zöldségtermő területe 1988-ban 109 ezer hektár volt. A betakarított termények tömege ugyanezekben az években az 1,83 millió tonnáról 2,25 millió tonnára emelkedett.

A termelt árú 1988-ban az előző évit 1 százalékkal, a tervezett 12 százalékkal haladta meg. A termés 90 százalékát tavaly is ugyanaz a 11 zöldségfélé adta, mint a megelőző években, vagyis a termelés szerkezete nem változott. A fontosabb zöldségfélék közül több termelt fejes káposztából, sárgarépból, petrezselyemből, vöröshagymából, zöldborsóból és csemegekukoricából. Jellemző, hogy az összes zöldségfélé közül mintegy 3 százalékot

képviselő csemegekukoricából tavaly az előző évinél 10, az 1981—85-ös évek átlagánál pedig 100 százalékkal több termelt. A keresett termék eladása, illetve hűtőipari feldolgozása és értékesítése az átlagosnál nagyobb eredményt hozott a gazdaságoknak és a kereskedő vállalatoknak. Majdnem 50 százalékkal több vöröshagymát is betakarítottak a gazdák, és ez az értékesítésben meglehetősen nagy gondokat okozott, jelentős eladhatatlan készlet halmozódott fel.

Az eddigi meleg, csapadékos nyári időjárás következtében ezúttal valószínűleg nagyobb az esélyük a görögdinnyét, paradicsomot, zöldborsót, fűszerpaprikát termelőeknek, mint egy évvel korábban volt, amikor az aszály miatt a korábbi éveknel lényegesen kevesebb termést takarítottak be.

Már nem is feltűnő, hogy a kistermelők szerepe az elmúlt évben tovább nőtt. A munkaadóknak és más ténylezők is arra ösztönözték

az állami gazdaságokat és a termelőszövetkezeteket, hogy a kistermelők minél szélesebb körét vonják be a kézimunka-igényes zöldségfélék termesztésébe. Nemcsak a háztáji és illetményföldeken, hanem az egyre nagyobb mértékben bérbe adott, vagy átmenetileg más címen „juttatott” területeken találkozhatunk a kistermelőkkel és családtagjaikkal. A „kivülálló” népesedő tábora egyre több szakma képviselői közül került ki. A kistermelők a zöldségtermelésben az 1976—80-as évek átlagához viszonyítva csaknem megkétszerezték eredményüket. Az ország zöldségtermelésének 1988-ban már 73 százaléka a kisgazdaságoktól származott.

Figyelemreméltó az is, hogy a zöldségfélék mintegy 70 százaléka az alföldi megyékben termett meg. A termésnek több mint a felét öt megye gazdaságai adták; közülük Bács-Kiskun 14, Csongrád 13, Békés, Hajdú-Bihar és Pest megye 9—9 százalékkal részesedett az össztermelésből. (MTI)

A kultuszminiszter stratégiája

Glatz Ferenc az értelmiségképzésről, a bürokráciáról, az „ejtőernyősökről”

Szegeden tölti mai munkanapját az új művelődési miniszter, Glatz Ferenc. Elmegy a dombra is, hogy tisztelegjen Klebelsberg Kunó sirjánál. A történelem-miniszter Klebelsberg kultúrpolitikájáról előadást tartott az elmúlt hét végén Váásrhelyen. Ott készült az alábbi interjú.

— Miniszter úr, nem hagyott kétséget előadásában afelől, hogy gróf Klebelsberg Funó ku tu z m i n i z t e r i t é n y k e d é s e i n k á b b p é l d o a d ó z ö n s á m á r a, m i n t k ö z v e t l e n e l ő d e i e. M i e r t k é n y s z e r ű l r á m a m a g y a r k u l t u s z m i n i s z t e r, h o g y u g y a n ű g y, m i n t K l e b e l s b e r g, k o n c e p c i ó z u s a n g o n d o l j a v é g i g a k u l t ű r p o l i t i k á t?

— Azt mondtam az előadásomban, hogy Klebelsberg értelmiségpolitikáról, társadalom- és szociálpolitikáról cikkezett, vagyis valóban végig gondolta, mit kell csinálni — aztán meg is csinálta. 1949 óta nálunk a pártközpont emberei cikkeztek, a miniszter meg rohangált, hogy megpróbálja végrehajtani, amit mondtak neki. Az iskolapadból épphogy kikérült, fiatal emberek ugráltatták az akadémiás minisztert, s a hétfői értekezleteken számon kérték, hogy miért nem csinál már rendet a Tiszatájánál, meg a többi. Szerencsére, ez a világ múltban. Meg kell tehát találni a kultúrpolitikájának új helyét a kormányzati politika egészében; stratégiai célokat kell kialakítani, és azokhoz kell igazítani az intézményrendszert. Az ezredforduló Magyarországra és az aztáni országra kell gondolni, hiszen ha valamelyik, akkor a kulturális ágazat az, amelyiknek a lépései igazán hosszú távra szólóak. A vállalati vezetőket lecsérélhetik, mint ahogy megtették '49-ben, de a munkásokat nem lehet leváltani; hogy milyen az általános és a szakmai műveltségük, azt a kultúrpolitika hosszú távon hatást kifejtő intézkedései határozzák meg. Marmost, az a társadalom, amelyet én elképelek a '90-es évekre, egy decentralizált, autonómiákban élő, sokszínű kultúrájú társadalom, amelyben az emberek valódi értékeket preferálnak. Például, a jólétet nem szimplán úgy gondolják el, hogy fogyasztanak, sört, autót meg egyebet; hanem a gondolkodásban a kultúráltságot feltételező tolerancia, az életmódban az egészséges megbecsült érték számukra. Ellenőrző és direkt irányító funkciókat betöltő kultuszminisztériummal nem érünk el ilyen országba. A moszkvai mintájú modell tehát fel kell váltani egy menedzselő, a társadalom szellemi-kulturális életének folyamatosságát biztosító, értékeit mentő és alakító kultúrpolitikával, amelynek eredményei intézmények létrejöttében is mérhetők.

— Ambícióit máris több változás mutatja. Köztük olyan látványos intézkedések, mint a cenzúra eltörlése, a kötelező orosznyelv-oktatás megszüntetése. Ezek az igények benne voltak a levegőben, vagyis népszerű intézkedések. De mi a jelentőségük a kultuszminiszter stratégiája szempontjából?

— A mi Európához csatlakozásunk attól is függ, milyen idegen nyelvű kultúrát tudunk kialakítani. Hogyne lenne része a nyugati nyelvek tanulása tudásának a stratégiának? A cenzúra: amíg nem törölöm el, fölösleges beszélni kulturális autonómiáról, sokszínűségről. De más feltételeket is szabtam, amikor elvállaltam a miniszterséget. Az egyház, a nemzeti kisebbségek, a sport ügyeinek tárgya szintén kezelése, egyáltalán, a minisztérium jellegének megváltoztatása nem egy-

szerűen azért szükséges, mert én le akarom bontani a sztálini modellt. Hanem azért, mert az általam elképzelt Magyarország kulturáliságát a régítől eltérő típusú kormányzati politikával lehet csak elérni.

— Mi lesz a következő lépés?

— Az oktatás felülvizsgálata, a kisdóvástól a posztgraduális képzésig. Sajnos, nem történt meg eddig, hogy valaki végig gondolta volna a műveltség-szerzés szervezett formáit — hároméves kortól az emberi élet végéig. Össze készülünk el vele. Sok vonatkozásban jónak tartom az oktatási törvényt, de amit az értelmiségképzésről, a felsőoktatásról megfogalmaz, nem kielégítő. Felsőoktatási törvényt szükséges tehát alkotni, amely a Parlament ellenőrzésével teszi kötelezővé a mindenkori kormányt, hogy az értelmiségképzésben bizonyos normatívákat betartson. Mi körülbelül a felét iskolázzuk be a 18—24 éves korosztálynak, mint a fejlett nyugati államok. A duplájára kell emelnünk az egyetemi-főiskolai hallgatók számát.

— De hová ültetik le őket?

— Hát ez az, ezért kell nekem olyan harcias, gyors ember, mint az új miniszterhelyettes, Mannhertz Károly. Épületeket kell szerezni, a felvételi rendszert meg kell változtatni.

— Nyitott egyetem?

— Abban én nem hiszek. Nem lehet mindenkit odaengedni a sebészkezhöz. De abban hiszek, hogy erős állami érettségi alapján lehet válogatni. Ha nem a helyi tanároktól függ a felvétel. Mert most Nunci néni, meg Lunci néni beírja a jelest a Jancsikának, hiszen tovább akar tanulni; aztán megjelennek a gyerekek Karakószórcsóról 60 ponttal, és fele annyit tudnak, mint a harmasok a Trefortból. akiket persze nem veszünk föl a harmasukkal az egyetemre. Rádásul itt a tesztrendszer! Ami a közepes képességű, szürke embereknek, és főként a hölgyeknek jelent óriási előnyt. Mert korábban érnek, már 18 évesen képesek magukat fegyelmzett munkára fogni, fölkészülni a tesztekre. A fiúk pedig 20-21 évesen még egyszerűen olyan jók, mint az azonos korú lányok. Tudom a szemináriumaimról.

— Ki segít a miniszternek, ha véletlenül nem tud valamit, vagy ne adj' isten, rosszul tudja? Az apparátusa, amelyet szintén erőteljesen átalakít?

— A szakapparátust nem egyszerűen kiépíteni, de muszáj! Meggyőződésem, hogy nem egyetemi tanároknak kell a minisztériumokban ülni, hanem jó igazgatási szakembereknek. A jó bürokrátákat én nagyon szeretem, és sajnálom, hogy nálunk sokan lebecsülik őket. Nagyon tanulságos az '50-es évek tapasztalata: miközben mindenki harcolt a bürokrácia ellen, a bürokráták száma a többszörösére emelkedett. Hangsúlyozom, nekem nagy szükségem van hozzáértő igazgatási szakemberekre; hogy magam kultúrpolitikával foglalkozhassak.

— Európában kétfélék a miniszterek: vagy politikusok, akik a szakterülethez egyáltalán nem értenek; vagy szakemberek. A mi többpártrendszerünkben is előfordulhat majd, hogy valamelyik párt kapja meg a

kultuszminisztériumot. Mi a véleménye?

— A szakembert, a dolgozó minisztert tartom a kétezres évek politikájának. Európában a 19—20. században pártpolitikának gondolták el a politikát. A 21. században szerintem ez szakirányú tevékenység lesz, amelyet profiknak kell művelni. Az egy tragédia, ha valamely szaktárcsa élére csak azért kerül valaki, mert győzött a pártja, s aztán mást sem csinál, csak aláír, fogad, reprezentál. Én utálom a reprezentációt, elveszett idő az életéből. Ha tehát ilyen rendszer lenne, azonnal mennék vissza az intézetembe. De szeretnék visszatérni egy előző kérdésre, hogy ki segít a miniszternek: akik kontrollálhatják. A parlamenti képviselők.

— Vagyis, nem pusztán gesztus értéke volt, hogy minisztériumának új főtisztviselőit bemutatta a parlamenti bizottságnak?

— Mindig elmesélem a tanítványaimnak, amit 25 éves szerkesztői praxisomból tudok: akinek nem javítom a kéziratát, azt hiszi, szeretem; akinek kijavítom, megsértődik. Pedig mi a valóság? Akit kontrollálok, azt szeretem, a másiktól meg hadd tudja meg a világ, milyen gyenge... Az összes eddigi vezető funkciómban mindig vigyáztam, hogy legalább 2-3 olyan ember legyen mellettem, akik örökké a hibákat keresik abban, amit csinálok. A Parlamentben, szerencsére, egyre több hangos képviselő ül; ki ellenőrizzen engem, ha nem ő? Talán a pártközpont? Azt azért már megse. Mint történész és mint politikus, meg vagyok győződve: az a jó a társadalomnak, ha választott emberei ellenőrzik a kormány embereit. Ilyen megfontolásból is kértem legutóbb, hogy kérjék számon rajtam a Grassalkovich-kastély ügyét. És majd a többi. Hiszen törvényalkotó munkánk lesz, az eddig említettek mellett készül a közgyűjteményekről, a kutatás szabadságáról szóló törvény, amellyel a Parlament ellenőrzése alá helyezzük és kötelező érvényűvé tesszük az összes kulturális emléktárgy gyűjtését és kutathatóságát, tehát nem kell a miniszternek közelharcot vívnia más tárcákkal és a helyi autonómiákkal azért, hogy a nemzeti érdekek szerint viselkedjen ezen a téren.

— A helyi tanácsok, ahogy nevezi, az autonómiák jogkörre — pillanatnyilag, és nyilván a jövőben is —, hogy állást létesítsenek, mondjuk, egy múzeumban...

— ...A Koncz-ügy jön? Nem ismerem Koncz Jánost személyesen, de általában azt mondhatom: nem az „ejtőernyősöktől” félttem a kulturális intézményeket, hanem a rossz munkaeótól. Van, aki 20 éve ül egy állásban, és nem csinál semmit. Kétségtelenül van alapja a mostani MSZMP- és vezetőellenességnek, de óriási túlzások is vannak ebben. Nem kell azt hinni, hogy aki az elmúlt években kivülmaradt, az volt itt az okos és a jó, aki nem, az volt a hülye. Anyám mondogatja mindig, hogy könyörű a csúnya lányoknak tisztességesnek maradni... Általában rossz dolognak tartom, ha valaki a pártállása jogán került valamilyen állásba. De teljes nyitottsággal fogadom a megfelelő szakembert, attól függetlenül, hogy egyik, vagy másik pártnak szolgált, vagy szolgál.

Sulyok Erzsébet

Szomorú tanúság

Képek, sorok a Széchenyi téri platánokról

Ha mást nem tehetünk, jó órában szólunk a Széchenyi téri platánok sorsáról. Tombol a nyár, olvad a fászlter, hová is menekülhet a Belvárosban csatangoló polgárröpke, pihenőre, ha nem a platánok hús árnyéka alá. Nemi maliciával megtegyezhetnénk, ez még ingyen van (a nyugdíjas is bírja...). De nemcsak pénzügyi okok miatt éltetjük, éltetnénk a lombos fákat. Jó külni tavasszal is alájuk, szemlélni rajtuk újjászületését a természetnek — öszönként meg elmúlását idézik. Valóságos kincseink a beton- és téglatenger közepén, szigete a csöndnek, nyugalomnak. Az állandóságot, a folytonosságot jelképezik. Szépfalussy József lelkes környezetvédő ismer olyan megsárgult fotókat, melyeket a nagy árvíz előtt örökölt a téren a fotográfus: vékony, kis ígéretek cseméket még a platánok, két sorban ültetve. Halottam egy anekdotát is róluk. Egy korabeli városatyja tanácsházával szemközti részre nem engedett ültetni belőlük, hogy jobban látszék a városháza. Később egy másik másként gondolta, tán a házból való kitekintést fontosabbnak tartva, az üres közökbe hársakat rakatott. Mára már azok is dúsak, virágzaskor illatosak.

Végignéze a széles sétányt szegélyezte fákon, lát-szólag minden rendben. Kivéve a belső sort, ahonnan 23 matuzsálem platán hiányzik. Üresen maradt fake-retek tanúsítják, nemrég még fák álltak ott is. Szakemberek szerint, csupán idő kérdése meddig bírja a töb-

Nagy László felvétele

Egyszer mementó lesz a kép.

bi, mert a belső sor halálra ítéltetett. Az ember tamaskodva nézi a Széchenyi tér lepedőnyi térképét. A platánokat szimbolizáló kis karikák majdhogynem láncfűzért mutatnak, oly közel vannak egymáshoz. Tehát elrontották a telepítést. Legalább 8—12 méternyi távolságban kellett volna ültetni őket az öt méter helyett. Vagy sakktáblaszerűn, a két sorban, váltakozva. De ha már nem így történt, még a 30-as, 40-es években sem lett volna kérdés a ritkításuk. Ám, ki gondolt azokban az esztendőben Szegeden a platánokkal? A háború nem éppen faápolásra alkalmas idő, az újjáépítéskor pedig minden épen maradt növénynek is örülni kellett. Így aztán, mi lehetünk tanúi szakszzerűen kifejezve az öngyérítés megindult folyamatának. A külső sor koronája elveszi a napfényt a belsőtől. Ennek esett áldozatul már 23 fa. Mert egyébként mindegyik ép, egészséges. Egyszerűen nincs mód a többi megmentésére sem. Ha a külsők koronáit csonkítják, azok csúnya torzókká válnak, s ki tudja a belsők alvó rügyei közül hány aludt el örökre? Most már késő, a század elején elmulasztott ritkításuk is. Kovács János kertészmerőnk elmondta, a 80-as évek

elején próbáltak újakat ültetni az elsorvadt platánok helyébe, sikertelenül. Vagy kiszáradtak, vagy csak vegetálnak az újonnan telepített fák a régiek árnyékában.

A városgondnokság, a tanács szakemberei nagy szenvedéllyel tiltakoztak még a fölmerült gondolat ellen is: „Élő fához nem nyúlunk!” Csak a szükséges ápolási munkákat végzik, gallyaznak, permeteznek a recés poloska, szövőlepké és a platángomónia ellen. S hogy meddig élnek a platánok? Csak reménykedhetünk, még bírják sokáig.

Tanakodni afőlött lehet, mi legyen az üresen maradt fahelyek? Fűvesítsék be? Ültessenek oda virágot? Diszcsérjéket? Bontsák föl a betont, és alkalmanként nyissák egybe a földkockákat? Mozdítható virágtartókkal próbálkozzanak? A tanács építésügyi és közlekedési osztálya és a városgondnokság szívesen veszi ötleteinket, várja észrevételeinket. Mint hangoztatták, nélkülünk, helyettünk nem akarnak dönteni. (Lehetőleg minél olcsóbb megoldást válasszunk.) Volna máris egy: legalább a helyüket hagyják meg, ne betonozzák le! Ha már így alakult a platánok sorsa.

Mag Edit

Nőjön itt fű vagy virág?